

conscientia može nametnuti, a da se krivcu ne saopći razlog.

Ne stoji, što auktor tvrdi (n. 34.), da se nijedna cenzura ne može nametnuti bez prethodne opomene, jer je po Zakoniku (kan. 2187.) pri cenzuri suspensije ex informata conscientia nepotrebna prethodna opomena.

Očiti je lapsus calami, kad auktor (n. 86.), veli da cenzura nametnuta pojedinačkim nalogom usmeno i bez svjedoka, a u koju je krivac već pao, utrnjuje resolutio iure praecipientis.

Auktor si nije doslijedan (n. 359.—360.) gledom na kaznu kan. 2392., n. 1., jer jednom veli, da joj potpada i simonia conventionalis (pura et mixta), a drugi put, da joj potpada samo simonia realis.

Auktor niječe (n. 382.), da bi novaci i članovi udruženja naličnih redovima protiv tvornih napadaja zaštićeni bili kaznom kan. 2343., § 4. Ovo ne stoji, jer pojam privilegija canonis, adekvatno shvaćen, uključuje posebnu zaštitu u kaznenom zakonu.

Očiti je lapsus calami (vd. kan. 2278., § 2.), kad auktor veli (n. 499.), da se učinci suspensije ne mogu odijeliti.

Dr. I. A. Ruspini.

Ludovicus I. Fanfani O. P.: De Iure Religiosorum, ed. 2. Taurini—Romae 1925. ap. M. E. Marietti, str. I.—XXVIII, i 1.—599.

Auktor uzeo si je zadaću da u jedno sabere i skupno prikaže sve, što se u kojoj god knjizi Zakonika nalazi, a tiče se redovnika. Odatle tolika opsežnost djela. No tako se i lako dogodilo, da su u djelo ušle stvari, koje se tiču općenito vjernika ili duhovnika i zapravo ne spadaju u »iure religiosorum«. Te su stvari većinom u djelu samo riječima Zakonika prikazane. U cjelini je djelo

dobro i praktično, napose za redovničke poglavare.

Ouhvaća 21 naslov sa poglavljima (str. 1.—546.). Na početku djela nalazi se opće kazalo rasporeda (str. IX.—XXVIII.), a na kraju ponajprije (kao I. dodatak) »Normae«, kojih se kongr. de Religiosis drži pri odobravanju novih redovničkih kongregacija (str. 547.—554.), nadalje (kao II. dodatak) Naputak za petgodišnji izvještaj na sv. Stolicu o redovničkim kongregacijama (str. 555.—563.), zatim »Instructio de clausura monialium« (str. 564.—569.) i konačno abecedno kazalo sadržaja (str. 570.—599.).

Navodimo neke potankosti. Zajedničko življenje bitno je redovničkom staležu, a sastoji se u zajedničkom cilju, u istim sredstvima i u ovisnosti od istog poglavara; življenje u istoj kući ili pod istim krovom nije bitno redovničkom staležu (n. 1.). Božanski Spasitelj je početnik reda; o načinu ne izražuje se auktor (n. 8.). Pokrajina razlikuje se od monastičke kongregacije tim, što udružene kuće monastičke kongregacije mogu da zasebno postoje i da zasebno tvore red (religio), dok kuće, koje sačinjavaju pokrajinu, ovise po svojoj naravi od provincije i tvore samo s njome red (n. 17.). Glavarica samostana sui iuris, spada među više poglavare (n. 47.). Zakoni Božji i crkveni ne tvore po sebi predmet zavjeta poslušnosti, koliko su zajednički svim vjernicima (n. 234.). Svečano zavjetovani nesposoban je radi zavjeta poslušnosti, da se obveže bez dopuštenja poglavara i poglavar može njegove obveze obeskrjepiti, pače one su vjerojatno ipso iure nevaljane (n. 236.). Poglavar može u smislu kan. 574., § 2. (na daljnje 3 godine) produljiti ponovljene privremene zavjete, ma da je zavjetovani prve privremene zavjete

položio za vrijeme dulje od 3 godine (n. 265.). Doživotno zavjetovani redovnik reda biskupskog prava gubi svoju biskupiju (n. 273.). Vlast vikara-ekonoma je redovita (n. 455.).

Samosvojni samostan (*monasterium sui juris*) definira auktor (n. 20.): *Sui juris est domus seu monasterium quod ab alijs Superioribus religiosis, praeterquam a Superioribus localibus, non dependet*«. Time nije nikako ocrtan značaj samosvojnog samostana, jer Zbornik (kan. 488., n. 2.) izriče: *«Congregatio monastica est plurium monasteriorum sui juris inter se conjunctio sub eodem Superiore»*.

Suspenciju kao vindikativnu kaznu može po auktoru (n. 55.) nametnuti laikalni redovnički poglavar. Kako takav poglavar nema crkvene jurisdikcije, ne može ni prave crkvene kazne nametnuti.

Za postulaciju, koja još nije poglavaru predložena, veli auktor (n. 115.), da je izbornici ne mogu opozvati. Protivno se mora zaključiti iz kan. 181., § 4., koji veli: *«Praesentatam autem Superiori postulationem electores revocare non possunt, nisi Superiore consentiente»*.

Po auktoru (n. 313.) označuje izraz »moniales« u kan. 2342., n. 3. i redovnice privremenih zavjeta u strogom redu. To se kosi sa kan. 488., n. 7. (*«moniales = religiosae votorum sollemnium»*) i sa kan. 2219., § 1. (*«In poenis benignior est interpretatio facienda»*).

Po auktoru (n. 340.) upadaju u kazne kanona 2343. i »*ratihabentes*«, ako bez njihova utjecaja zločin ne bi počinjen bio. To je posve krivo, jer *ratihabentes*, kao takovi, ne mogu nikako da utječu na dovršeni već zločin.

Auktoru je (n. 462.) isto »*abbas primas*« i »*abbas superior congre-*

gationis monasticae«. To je dašto posve krivo (vd. kan. 488., n. 8.; kan. 501., § 8.; kan. 510.).

Za opata-prvaka (*abbas primas*) i za opata-poglavara monastičnog udruženja veli auktor (n. 501.), da mogu (a fortiori) otpustiti redovnika privremenih zavjeta. To nije ispravno, jer zakon (kan. 647., § 1.) spominje samo opata onoga samosvojnog samostana, u kojemu je redovnik član i jer opat-prvak i opat-poglavar monastičnog udruženja nemaju svu onu vlast i jurisdikciju, što ju opće pravo daje višim poglavarima, već treba njihovu vlast i jurisdikciju upoznati iz konstitucija reda i iz posebnih dekreta sv. Stolice (vd. kan. 501., n. 3.).

Za kan. 647., § 1., veli auktor (n. 501.), da u njemu nije jasno izraženo, da li je potrebno za otpuštanje redovnice svečanih zavjeta, koja pripada samostanu podvrgnutom redovničkim muškim poglavarima (*regularibus*), da zajedno postupaju mjesni Ordinarij i redovnički muški poglavar ili pako da li ga može redovnički muški poglavar sam izvršiti. To ne stoji, jer Zakonik (kan. 647., § 1.) jasno kaže: *«Professum a votis temporaris... dimittere potest... si agatur de monialibus, Ordinarius loci et, si monasterium sit regularibus obnoxium, Superior regularis...»*.

Dr. I. A. Ruspini.

Nicolaus Farrugia Ord. S. Aug.: De matrimonio et causis matrimonialibus, Tractatus canonicus moralis, Taurini-Romae 1924. ap. M. E. Marietti, str. 1.—564.

Naslov djela kazuje predmet i način obradivanja. Čitavo je materijalno ženidbeno pravo auktor svestrano obradio. Na koncu (str. 537.